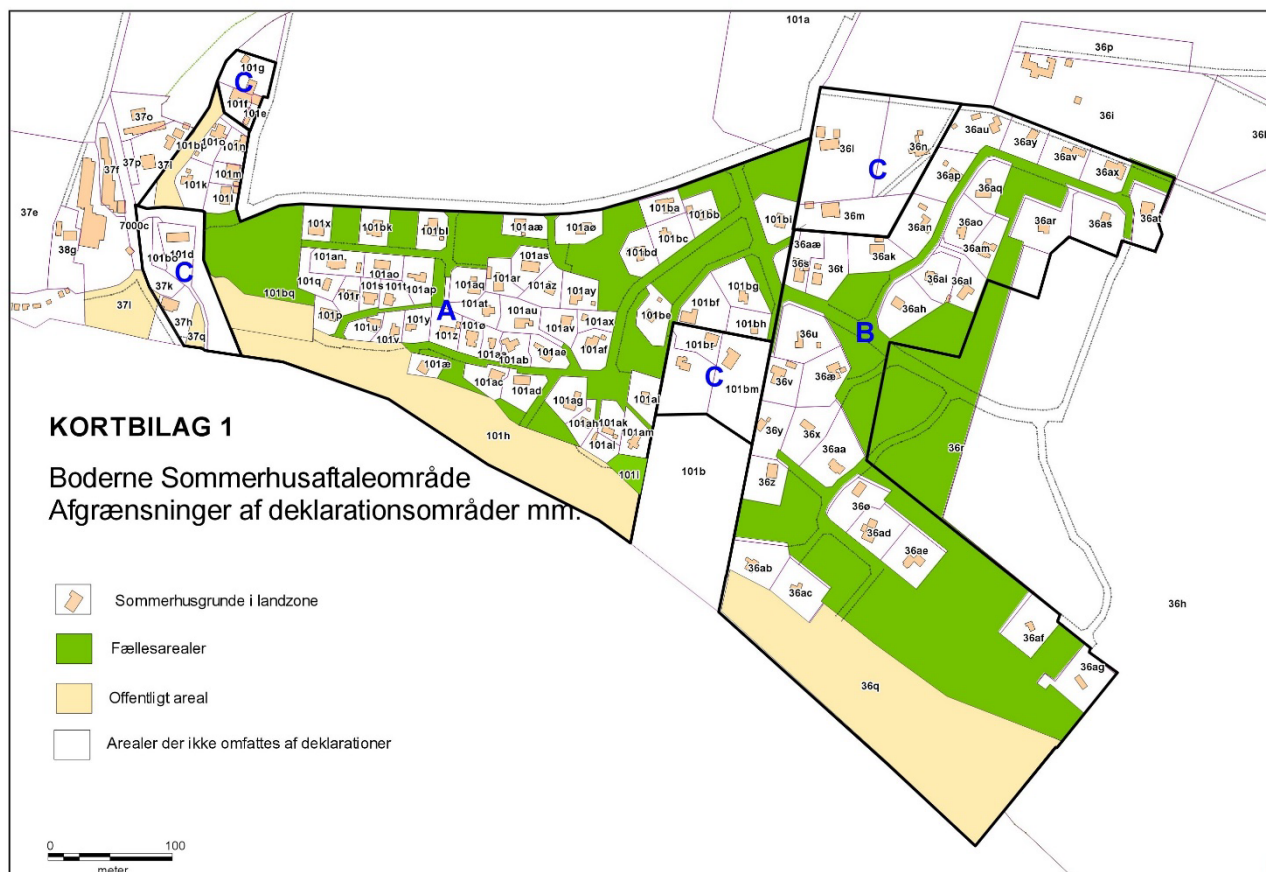

Plejeplan for fællesarealerne i Boderne

Forfatter: Tue Kristensen, Boderne 93

År: 2021

Revideret version: 2026 (Biologisk og landskabsmæssig revision)

Indholdsfortegnelse

INDLEDNING	3
BODERNE – LANDSKAB, BEBYGGELSE OG NATUR	4
FORMÅL MED PLEJEPLANEN	5
IMPLEMENTERING OG UDFØRELSE AF PLEJEPLAN	5
LOVGRUNDLAGET FOR PLEJEPLANEN I BODERNE	5
OPDELING AF BODERNE I OMRÅDER	6
PLEJEPLAN FOR OMRÅDERNE A OG B	6
A3: GRÆSAREAL UDEN AFGRÆNSNING AF TRÆER UD MOD BODERNEVEJ	8
A4: LAVNING I KLIT MED NEDKØRSEL TIL PUMPESTATION	8
A5: AREAL NORD FOR PARKERINGSPLADSEN OVEN FOR LAVNINGEN	9
A6: PARKERINGSAREAL OG VEJEN MOD ØST	10
A7: HEDEAREAL VED VEJ IND MOD OMRÅDE B	11
A8: SKOVAREAL VED SVINGET FRA BODERNEVEJEN	12
A9: AREAL I KLITTEN MED TRAPPE	12
A10: AREAL I KLITTEN VED TIDLIGERE REDNINGSVEJ	13
A11: AREAL BAG KLITTEN	14
A12: AREAL PÅ BAKKE NED OVER SKRÆNT BAG GRÆSAREAL	15
B1: AREAL I SKOV – DET VÅDE OMRÅDE	16
B2: LAVNING I SKOVEN I KLITOMRÅDET	17
B3: FYRRESKOV I KLITOMRÅDE	18
B4: AREAL SYD FOR HOVEDVEJEN I SKOVEN	19
B5: AREAL NORD FOR HOVEDVEJEN I SKOVEN	20
B6: AREAL VED VENDEPLADS I SKOVEN	21
OVERVEJELSER OM PLEJE AF FÆLLESAREALERNE- AREALER OG PRIORITERING	22
ARTSSPECIFIK PLEJE	22
AREALER MED GRÆS (OMRÅDE A)	22
AREALER MED SKOV (OMRÅDE B)	22
KONTINUERLIG PLEJE AF AREALER MED INVASIVE/IKKE HJEMMEHØRENDE ARTER – ISÆR RYNKET ROSE	23
”HØJRSIKOTRÆER” VED VEJE OG HUSE	23
ANBEFALINGER FOR BEPLANTNING I BODERNE	23
PLEJEPLANUDVALGET	24
BILAG 1: YDERLIGERE TILTAG – 10 FORSLAG	25
BILAG 2: EKSEMPLER PÅ HJEMMEHØRENDE TRÆER OG BUSKE	28
REFERENCER	31
KORTBILAG	33

Indledning

Denne plejeplan er udarbejdet som et fælles grundlag for pleje og udvikling af fællesarealerne i Boderne.

Planen indeholder først en indledende beskrivelse af baggrunden for arbejdet, områdets landskab, bebyggelse og natur samt plejeplanens formål, lovgrundlag og principper for implementering.

Herefter følger en gennemgang af de enkelte fællesarealer i område A og B, hvor hvert delområde er beskrevet med dets karakter, afgrænsning og anbefalinger til pleje.

Afslutningsvis samler planen en række tværgående overvejelser om prioritering, artsspecifik pleje, invasive/ikke hjemmehørende arter, højrisikotræer, forslag til yderligere tiltag samt anbefalinger til hjemmehørende beplantning.

Plejeplanen kan derfor læses på flere niveauer.

Den kan læses samlet som et strategisk dokument, hvis man ønsker indsigt i de overordnede hensyn, mål og principper for områdets udvikling.

Den kan også bruges som et praktisk opslagsværk, hvis man ønsker at orientere sig om plejen af et bestemt delområde eller om konkrete temaer som slåning, rydning, invasive/ ikke hjemmehørende arter, træfældning og beplantning.

Planen skal læses som et dynamisk arbejdsredskab.

Det betyder, at den både fastlægger en fælles retning for bestyrelsens arbejde og samtidig skal kunne danne grundlag for løbende prioriteringer i takt med, at behov, erfaringer og ressourcer udvikler sig.

Samtidig er planen tænkt som et fælles referencepunkt for grundejerne, så plejen af både fællesarealer og tilgrænsende private matrikler så vidt muligt understøtter områdets samlede landskabelige og naturmæssige kvalitet.

Boderne – Landskab, bebyggelse og natur

Bodernes historie er samlet af Poul Aksel Eriksen i værket "Bodernes Historie". Dette afsnit skitserer kort det naturmæssige indhold i Boderne.

Landskab

Området ved Boderne udgør ca. 35 hektar og er meget naturskønt. Det er et delvist åbent kuperet terræn, hvor der både er åbne græsarealer, hvide klitter og et skovområde, der mere eller mindre udviser den kuperede landskabskarakter.

Bebyggelse

I området er der 97 sommerhuse, hvoraf enkelte anvendes lovligt til helårsbeboelse. I område A er husene placeret relativt tæt med små grundstørrelser. I område B er grundene noget større, hvorfor der i dette område også er huse der er større end i område A. (Se kortbilag 1.)

Geologi

Boderne udgør den vestligste del af de omfattende flyvesandsområder, der strækker sig som en sammenhængende aflejring fra Hundse Myre syd for Nexø over Dueodde til Boderne^[1]. Disse flyvesandsaflejringer er dannet gennem flere tusinde år af vinderodering og sanddrift, og området er derfor karakteriseret ved høj dynamik og naturlige successionsprocesser. Jordbunden består primært af usortet sand med ringe næringsstofindhold, hvilket betinger de specielle vegetation- og dyresamfund, der naturligt hører hjemme her.

Flora

Boderne indeholder vigtige naturtyper som klitter, klitheder, overdrevsområder og skov. Derfor er diversiteten af forekommende arter forholdsvis stor.

I klitterne: Marehalm (*Ammophila arenaria*), Sand Hjelme (*Ammophila arenaria*), Strandarve (*Honkenya peploides*), Rynket Rose (*Rosa rugosa*), Skovfyr (*Pinus sylvestris*) og Havtorn (*Hippophae rhamnoides*).

I skoven: Skovfyr (*Pinus sylvestris* L), Stilkeg (*Quercus robur*), Poppel/Bævreasp (*Populus tremuloides*), Røn (*Sorbus aucuparia*), Rødgran (*Picea abies*), Birk (*Betula pendula*), Bøg (*Fagus sylvatica*), Sitkagran (*Picea sitchensis*), Fuglekirsebær (*Prunus avium*) og Hassel (*Corylus avellana*).

På overdrevs-områder: Oksetunge (*Anchusa officinalis*), Gyvel (*Genista tinctoria*), Rynket Rose, Hindbær (*Rubus idaeus*) og diverse græsarter.

Fauna

Blandt de større dyr: Rådyr (*Capreolus capreolus*), Kanin og Hare. Og i periode har der været en hel del kaniner (*Oryctolagus cuniculus*). Det formodes at kaninerne har reguleret sig selv i form af sygdom i bestanden.

Blandt fuglene: Ravn (*Corvus corax*), Flagspætte (*Dendrocopos major*), Blåmejse (*Cyanistes caeruleus*), Musvit (*Parus major*), Skovskade (*Garrulus glandarius*), Skovdue (*Columba oenas*) og Ringdue (*Columba palumbus*).

Blandt smånavere: Egern (*Sciurus vulgaris*).

Formål med plejeplanen

Formålet med plejeplanen er følgende:

- **At sikre en målrettet pleje af fællesarealerne i Boderne**, så der vil være en fremtidig stedspecifik varieret flora og fauna i Boderne, der både bevarer eksisterende naturværdier og genoprettede eller øgede naturværdier.
- **At sikre en dynamisk pleje af fællesarealerne**, som grundejerne har mulighed for at komme med ønsker til vedrørende fremtidig pleje, og evt. at grundejerne kan få inspiration til pleje på egne arealer.
- **At skabe mulighed for ekstern finansiering til naturpleje af invasive/ikke hjemmehørende arter på udvalgte fællesarealer**, her tænkes specielt på arealer hvor der gror Rynket Rose. Hvis der foreligger en samlet plejeplan for Boderne, vil det gøre det mere sandsynligt at få tildelt midler til pleje af arealerne bl.a. i forhold til rynket rose.

Implementering og udførelse af plejeplan

Det er bestyrelsen for Bodernes Grundejerforening, der tager beslutning om hvordan og hvornår forslagene for fællesarealerne udføres. Det arbejde der kræves for at gennemføre forslagene kan fx udliciteres til en udvalgt gruppe af grundejere, på de årlige arbejdsdage eller til professionelle naturplejere.

Graden af pleje af fællesarealerne kan øges og sænkes afhængig af det vurderede behov for pleje på hvert enkelt areal, og de ressourcer der er til rådighed i grundejerforeningen i form af frivilligt arbejde fra foreningens medlemmer og evt. eksterne ressourcer fra kommune eller professionelle naturplejere.

Plejeplanen skal ses som et dynamisk dokument, hvor behovet for pleje på hvert enkelt areal løbende kan justeres ud fra indkomne forslag fra grundejerforeningens medlemmer, bestyrelsen, eller Bornholms Regionskommune.

Lovgrundlaget for plejeplanen i Boderne

Plejeplanen er ikke et lovgivende dokument. Derfor skal forslagene til naturpleje af fællesarealerne i Boderne i dette dokument følge de anvisninger der er givet i den til hver tid gældende lovgivning, servitutter og deklarationer på arealerne. For pleje af naturen på fællesarealerne i Boderne er dette fx Planloven, Kommuneplanen, Naturbeskyttelsesloven og Deklaration A og B af 24. februar 1976.

Deklaration A og B – lovbestemmelser for naturpleje

Deklaration A og B indeholder retningslinjer for naturpleje og bebyggelse på fællesarealerne i Boderne. Af deklarationerne fremgår det, at ændringer i den bestående tilstand ikke må finde sted uden forudgående godkendelse fra relevante myndigheder.

Endvidere fremgår det af publikationen "Administration af Bodernes Sommerhus-aftaleområde fra maj 2016" udarbejdet af Bornholms Regionskommune (side 21, punkt 8.2 og 8.3), at:

- **I delområde B** skal karakteren af den eksisterende bevoksning af selvgroede skov bevares, og højstammede træer må kun fældes inden for 10 meter fra bebyggelsen. (Her skal det dog tilføjes, at grundejeren bør kontakte bestyrelsen, hvis træer over 10 meter fra bebyggelsen vurderes til at udgøre en fare, eller det på anden måde ønskes fældet eller væsentligt beskåret).
- **For fællesarealer og offentlige arealer:** Der må ikke foretages nogen ændringer i den bestående naturtilstand, medmindre det er tilladt af den berørte myndigheder.

Opdeling af Boderne i områder

I publikationen fra Bornholms Regionskommune er Boderne inddelt i område A, B og C.

1. **Område A** består af den første samling af huse på og ned ad skrænten mod vandet, samlingen af huse i lavningen hvor der er placeret en pumpestation, samt matriklerne langs med vejen indtil den svinger skarpt mod venstre ind i skoven.
2. **Område B** består af husene i skoven og dennes udkant.
3. **Område C** består af huse hvor deklaration A og B ikke er gældende og som ligger i landzone uden fællesarealer.

(Se kortbilag 1 og 2.)

Plejeplan for områderne A og B

I det følgende opdeles fællesarealerne i område A og B i mindre områder ud fra den naturlige afgrænsning af enten husene omkring dem eller natur-, eller landskabskarakteristika. Da område C ikke er omfattet af deklaration A og B og ligger i landzone uden fællesarealer, beskrives disse områder ikke yderligere i denne plejeplan.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at de kort der bliver brugt i det følgende ikke er målfaste og derfor ikke bør gøres til genstand for en diskussion om den præcise placering af et matrikelskel eller lignende administrativ afgrænsning. Det samme er tilfældet for beskrivelsen af hvor billederne af arealerne er taget fra med pile placeret på kortene.

Forslagene til pleje for hvert af områderne skal ikke betragtes som en tilstand, der skal være til evig tid. Den kan løbende revideres af bestyrelsen efter vedtagelse på generalforsamling. Det kan fx være forslag om at gennemføre en pleje der tillader flere urter, buske eller træer eller faciliteter til forskellige aktiviteter.

Område A

Område A har karakter af lysåbent klitlandskab med græsarealer, overdrevsvegetation og mindre skovbestande.

A1: Overdrevsskrænten ved å og parkeringsplads

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 6, 8, 15, 18, 22 og 43.

Figur 1 (A1): Det nævnte areal vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplede streg

Figur 2 (A1): Overdrevsskrænten set mod syd fra vej (gul pil) og fra toppen af skrænten mod nord (rød pil).

Skrænten klippes en gang om året omkring Sct. Hans, når jordrugende fugle har ungerne på vingerne. Dette gøres dels for at holde vegetation nede og dels for at området kan bruges til parkeringsplads om sommeren, når antallet af badegæster er højt. Når der ikke er flere ledige pladser på den offentlige parkeringsplads, er parkering på græsarealet på skrænten med til at forebygge, at gæster holder langs med vejen ind til Boderne.

A2: Parkarealer langs med vejen ind til Boderne

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 15, 16, 17, 43, 44 og 45.

Figur 1: De nævnte arealer vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplede streg.

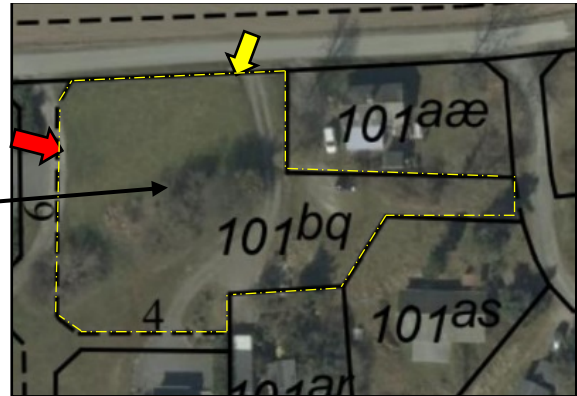

Figur 2: Parkområdet set to steder fra Bodernevejen (gul og rød pil).

Disse to arealer holdes med græs således at områderne kan bruges af beboerne til diverse aktiviteter.

A3: Græsareal uden afgrænsning af træer ud mod Bodernevej

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 17, 55 og 48.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplet streg.

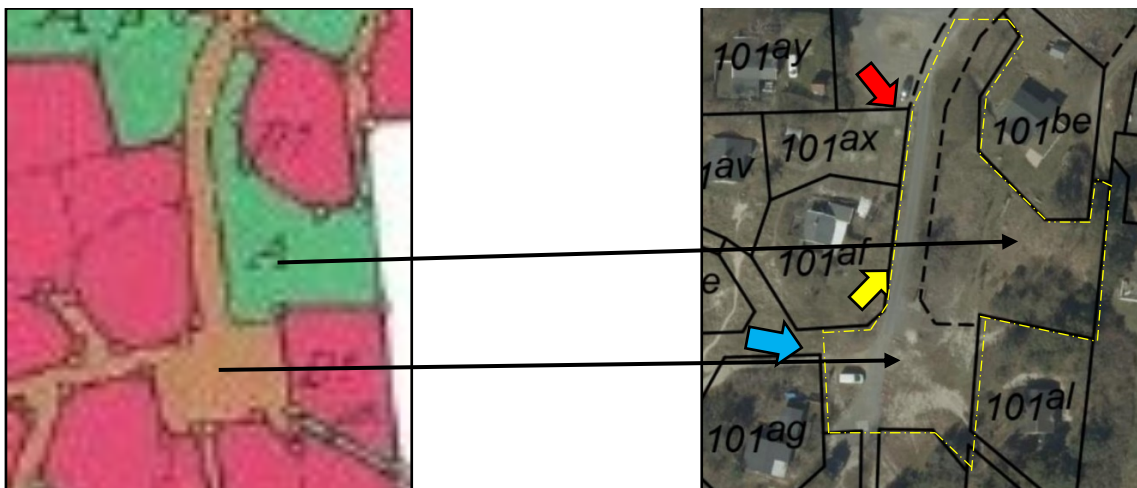

Figur 2: Græsareal set fra Bodernevejen (gul og rød pil).

Dette areal holdes med græs. De træer og buske, der dels er med til at afgrænse området fra skrænten mod syd og de bagvedliggende huse, og dels skaber læ, bevares. Dog er det her vigtigt at være opmærksom på, at hindbær og brombær bekæmpes ved beskæring eller opgravning. Området er velegnet til aktiviteter og bruges i dag til fodbold og andre sportsaktiviteter.

A4: Lavning i klit med nedkørsel til pumpestation

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 52, 35, 36, 37, 39, 40, 42A og 61.

Figur 1: Lavning i klit. Det nævnte areal vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplet streg.

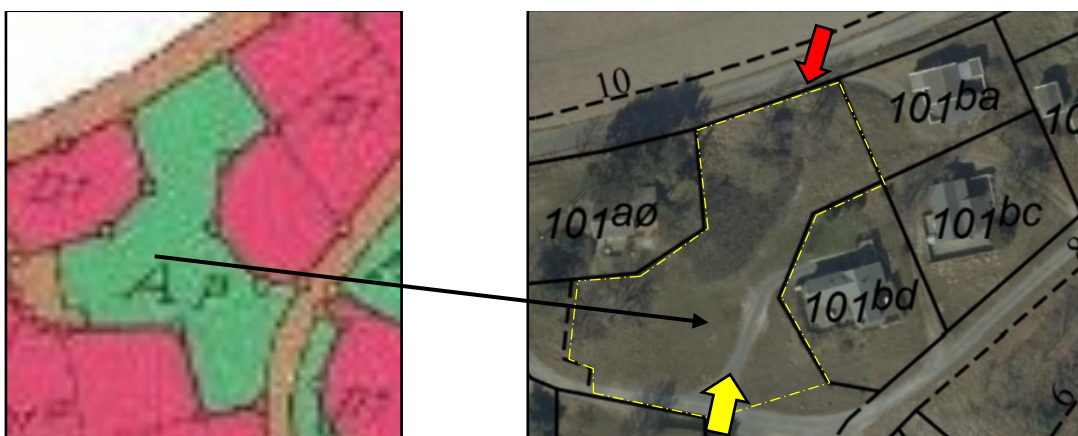

Figur 2: Lavningen set fra syd (gul pil), fra nord (rød pil) og vest (blå pil).

Rynket Rose, Gyvel, Hindbær, Brombær samt andre typer af arter der typisk plantes i haver (snebær og liguster), der er på dette areal bør som udgangspunkt fjernes, og området holdes med klitvegetation som Marehalm, Sand Hjelme, Lyng og græs. Træer som fx Birk, Eg og Asp holdes nede med slåning/fældning.

A5: Areal nord for parkeringspladsen oven for lavningen

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 53, 56, 57 og 60.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplet streg

Figur 2: Arealet nord for parkeringspladsen oven for lavningen set fra nord (rød pil) og syd (gul pil).

Rynket Rose samt andre typer af arter der typisk plantes i haver (snebær og liguster), der er på dette areal bør som udgangspunkt fjernes, og området holdes med klitvegetation som Marehalm, Sandhjelme, Lyng og græs. De eksisterende buske og træer der findes på området kan evt. beskæres hvis det vurderes at være nødvendigt. Træsarten Bævreasp holdes nede med slåning, og mindre træer på under 1,5 meter graves op for at undgå spredning af netop denne art.

A6: Parkeringsareal og vejen mod øst

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 53, 60, 61, 59 og 58.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplede strek

Figur 2: Parkeringspladsen og vejen mod øst set fra vest (gul pil), øst (rød og blå pil).

Rynket Rose samt andre typer af arter der typisk plantes i haver (snebær og liguster), der er på dette areal bør som udgangspunkt fjernes, og arealet holdes med klitvegetation som Marehalm, Sand Hjelme, Lyng og græs. De eksisterende buske og træer der findes på området kan evt. beskæres hvis det vurderes at være nødvendigt. Træsarten Bævreasp holdes nede med slåning, og mindre træer på under 1,5 meter graves op for at undgå spredning af netop denne art.

A7: Hedeareal ved vej ind mod område B

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 57, 58, 63, 65 og 66.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiptet streg

Figur 2: Hedearealet set fra syd (gul pil) og fra vej (rød pil)

Rynket Rose, Gyvel, Hindbær, Birk og Bævreasp der er på dette areal bør fjernes, og området holdes med slåning af den eksisterende græsvegetation. De fritstående Ege- og Fyrretræer der er på arealet kan evt. beskæres hvis det vurderes at være nødvendigt. Træsarterne Bævreasp og Birk holdes nede med slåning, og mindre træer på under 1,5 meter graves op for at undgå spredning af netop denne art.

A8: Skovareal ved svinget fra Bodernevejen

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 65 og 94.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiptet streg

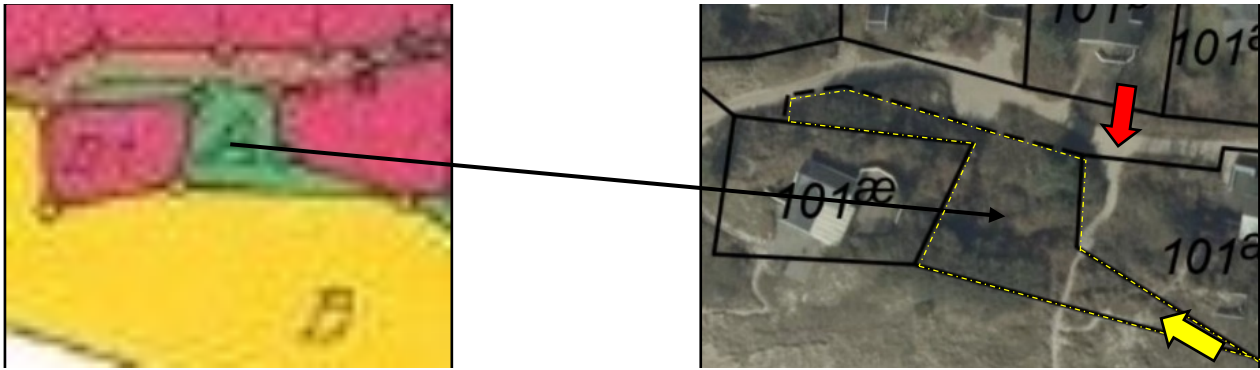
Figur 2: Skovareal i svinget ved Bodernevejen set fra vest (gul pil) og fra nord (rød pil).

Dette areal henlægges til skov og mindre åbnet område. Der kan evt. overvejes at tynde ud i bevoksningen ved at holde Birk og Bævreasp nede og fjerne ældre træer der kan udgøre en fare for trafikken på de to veje mod vest og nord.

Bevoksningen består af følgende træsorter: Stilkeg, Fuglekirsebær, Skovfyr, Røn, Bævreasp og Birk.

A9: Areal i klitten med trappe

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 25, 26, 28, 29, 30 og 32.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplede strek.

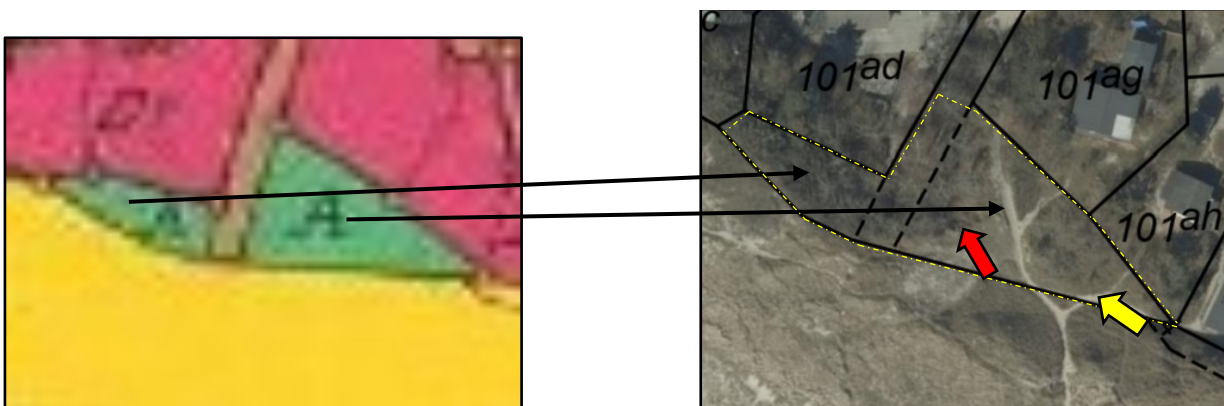
Figur 2: Arealet i klitten set fra øst (gul pil) og nord (rød pil).

Dette areal er delvist domineret af Rynket Rose i klitten, og bør derfor ryddes fuldstændigt for Rynket Rose. Dette kan gøres mekanisk eller med håndkraft. Klitvegetation som Marehalm, Sandhjelme, Lyng og Havtorn bør herefter indfinde sig i stedet for Rynket Rose. På den del der er tættest på stien er der også mindre Fyr, Eg og Fuglekirsebær.

Hvis Rynket Rose skal holdes væk fra dette areal, bør der være dialog med ejerne af de matrikler der støder op til arealet, om bekæmpelse af Rynket Rose på deres matrikler. I de tilfælde hvor Rynket Rose bliver brugt til at give læ for vind eller sikre privatlivets fred, bør andre vegetationsalternativer overvejes (se afsnit om hjemmehørende arter).

A10: Areal i klitten ved tidligere redningsvej

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 32, 33, 36 og 37.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplede strek.

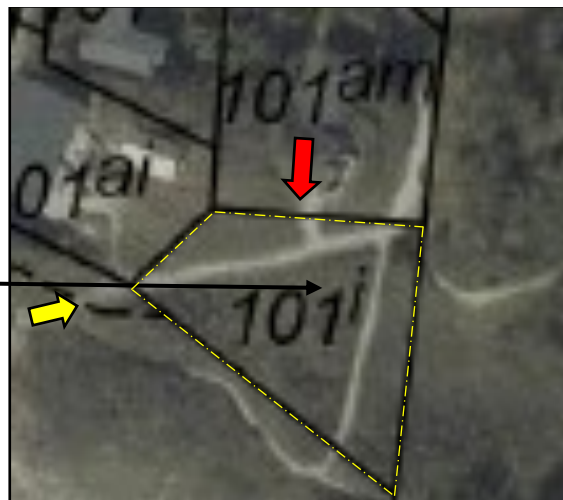
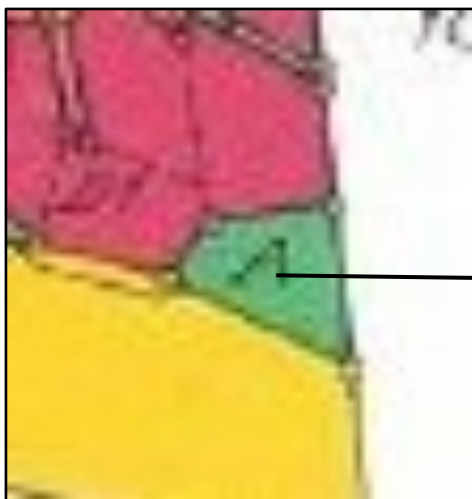

Figur 2: Areal i klitten ved tidligere redningsvej set fra syd øst (gul og rød pil).

I dette areal er et eksempel på hvordan klitten vil se ud hvis der ikke er Rynket Rose. Det fremstår med Marehalm og Sandhjelme, men der er fortsat behov for at holde Rynket Rose nede. På toppen af en af klitterne er Rynket Rose begyndt at etablere sig igen, og derfor er der brug for en fortsat opmærksomhed på bekæmpelse af Rynket Rose.

A11: Areal bag klitten

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 38, 41 og 42.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplede streg.

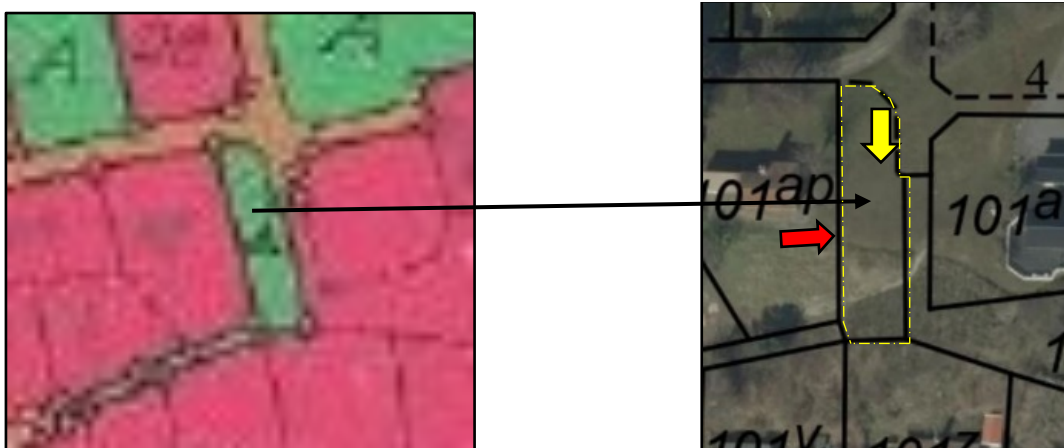

Figur 2: Arealet i klitten set fra vest (gul pil) og fra nord (rød pil).

Dette areal er domineret af Rynket Rose. Bevoksningen er ikke særlig tæt og meget lav, men den dominerer hele arealet. Det anbefales at bekæmpe Rynket Rose i dette område mekanisk eller med håndkraft, og fortsætte dette indtil den naturlige klitvegetation tager over i form af Sandhjelme, Marehalm og eventuelt Lyng samt lignende klitvegetation. Hvis der er hindbær eller Brombær bekæmpes denne også ved slåning eller opgravning.

A12: Areal på bakke ned over skrænt bag græsareal

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 17, 25, 26 45, 4649

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplede streg.

Figur 2: Arealet på bakken og ned ad skrænt set fra nord (gul pil) og fra vest (rød pil).

Dette areal består øverst af græs og længere nede ad skrænten står der Eg, Fuglekirsebær og Tjørn. Dette areal kræver ikke anden pleje end slåning af græs øverst og derudover at vegetationen på skrænten holdes nede, så udsigten bevares ud over vandet.

Forekommer der Rynket Rose i vegetationen på skrænten bør den fjernes.

Område B

Område B har karakter af skovbevokset klitlandskab med våde områder og lyng-/hede initiativer.

B1: Areal i skov – det våde område

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 67, 68, 73, 82 og 84.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplet streg

Figur 2: Vådt areal i skov set fra øst (gul pil) og fra syd ved vej (rød pil).

Dette område bør holdes med El, Birk, Elm og Eg og plejes så det danner en tæt underskov for at skabe ly for fauna. Træsarter som Rød- og Sitkagran foreslås det på sigt at tynde ud.

Pga. blød bund kan der i efteråret og vinteren forekomme stormfald af enkelte træer, specielt på det nordlige areal.

B2: Lavning i skoven i klitområdet

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 72, 75, 76, 77, 78 og 79.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplede strek

Figur 2: Lavning i skov i klitområde set fra øst (gul pil) og fra vej (rød og blå pil)

Dette område holdes med Skovfyr som overstandere og en underskov af Birk, Fyr og Eg. Øvrige åbne områder holdes med græs og anden klitvegetation. Rød- og Sitkagran tyndes væk hvis det er muligt. Derudover kan det overvejes at tynde ud så der bliver en smule mere åbent mod havet, men det bør gøres så der fortsat er læ for vinden, og så sandfygning ikke opstår. Skovfyr, Eg og Birk bør som udgangspunkt blive stående.

B3: Fyrreskov i klitområde

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 79, 80 og 81.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplet streg

Figur 2: Fyrreskov i klitområdet fra øst (rød pil) og fra sti (gul pil)

Figur 3: Billeder af fældning af fyrretræer (rød cirkel på figur 1)

Området bag klitten holdes med åben fyrreskov med underskov af enkelte Birke-, Ege- og Fyrretræer. Det kan overvejes at tynde ud i Rødgran og Sitkagran de steder hvor det er muligt og ikke åbner skoven for meget op.

Et par steder i skoven er der foretaget fældning af fyrretræer på fællesarealet og på det offentlige areal der administreres af kommunen. (Se figur 1 med rød cirkel og figur 3 med billeder). Dette bør ikke forekomme fremover, og det bør overvejes at regenerere fyrreskoven på disse områder.

B4: Areal syd for hovedvejen i skoven

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 70, 73, 74, 75, 78 og 79.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiplet streg

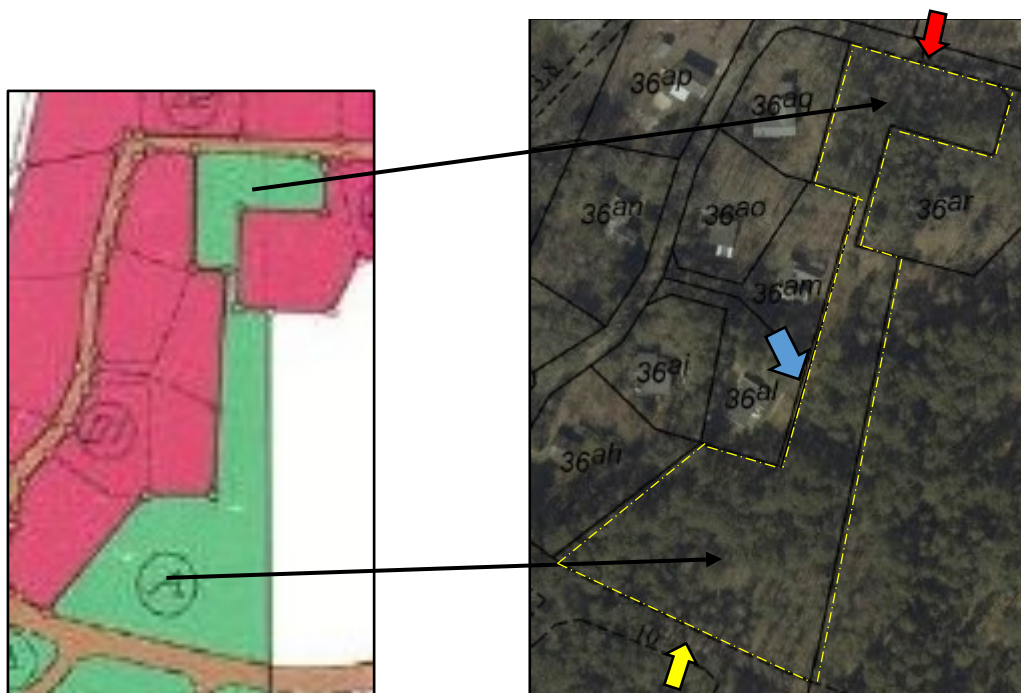

Figur 2: Skovareal syd for hovedvejen fra vejen mod syd (gul pil) og fra vejen mod øst og vest (rød og blå pil).

Den del af arealet der er tættest på vejen holdes lysåbent så stammerne af Skovfyr danner et indtryk af søjlehal. Tættere på de huse der er placeret op til arealet holdes en underskov af Birk, Eg og Skovfyr. Det anbefales at fjerne Rødgran, Sitkagran og Poppel/Asp i det omfang det er muligt for at skabe en klassisk klitskov med Skovfyr, Eg og Birk.

B5: Areal nord for hovedvejen i skoven

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 86, 87, 98, 99, 91, 92 og 104.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiptet streg

Figur 2: Skovareal nord for hovedvejen set fra vejen mod nord (gul pil) og fra vejen mod nord set mod syd (rød pil) og fra sti langs med sikkerhedslinje (blå pil).

Dette areal er domineret mest af Birk, Eg og Skovfyr. Tættest på hovedvejen dominerer Birk, og længere mod nord tager Skovfyr over, hvorefter den sidste del af arealet mod nord domineres af Birk og Hassel. Underskoven er tæt, og den bør holdes sådan for at skabe et levested og ly for fauna som Rådyr og Flagspætte. Hvor det er muligt, kan der tyndes for Rødgran, Sitkagran og Poppel/Asp.

B6: Areal ved vendeplads i skoven

Husene der vurderes at have matrikel op til dette fællesareal: nr. 93, 94 og 100.

Figur 1: Det nævnte område vist på kort fra deklaration A/B og luftfoto med gul stiptet streg

Figur 2: Skovareal ved vendeplads i skoven fra syd (gul pil) og fra nord (rød pil)

Dette areal med tilhørende vendeplads holdes med Birk, Eg og Skovfyr og en delvis ryddet underskov hvor der gives plads til evt. selvfor yngelse. De træer som har en lang stamme med en forholdsvis lille brysthøjde-diameter kan tyndes ud for at skabe plads til ny bevoksning.

Overvejelser om pleje af fællesarealerne- arealer og prioritering

Dette afsnit indeholder overvejelser om hvordan plejen på arealerne kan gennemføres og forslag til prioritering. Det vil til enhver tid være bestyrelsen der afgør hvad der skal gøres på arealerne afhængig af omfanget og typen af pleje.

I kapitlerne Område A og Område B er der for hvert areal beskrevet et forslag til, hvilken pleje af arealet der kan gennemføres. Disse forslag kan samles i en række generelle betragtninger om pleje af fællesarealerne i Boderne.

Artsspecifik pleje

For alle fællesområderne gælder at Rynket Rose (*Rosa rugosa*), Gyvel (*Genista tinctoria*), Rød- og Sitkagran samt Poppel/Bævreasp som udgangspunkt bør fjernes. Inden disse arter fjernes kan man overveje om det vil kræve genetablering via nye arter, blandt andet for at forebygge sandflugt eller afskærmning mellem naboer. De arter der kan indgå i disse overvejelser for træer: Eg, Bøg, Skovfyr, Kirsebær, Birk, El, og for buske: Hyld, Hæg, Slåen, Tjørn, Havtorn og hjemmehørende Roseart (*Rosa villosa*, *Rosa mollis*).

Arealer med græs (område A)

Slåning af græs med forskellig frekvens afhængig af arealets brug og karakter gør sig gældende for en række arealer. Størstedelen af disse arealer er placeret i nærhed af vejen op til Boderne fra Boderne 1. Plejen differentieres afhængig af næring i jordbund, flora, fauna og brug af arealerne med en frekvens fra ugentligt til en til to gange om året.

Når frekvensen er en gang om året eller mindre bør der være opmærksomhed på at visse arter skal fjernes med håndkraft (træer og buske) fordi arealet med stor sandsynlighed vil springe i krat eller skov.

I de områder hvor der er klitbevoksning, kan det overvejes at pleje arealerne til fordel for denne bevoksning. Det vil visse steder som fx i dalen kræve en vedvarende pleje, fordi andre arter som Rynket Rose, Hindbær eller Brombær, Gyvel og muligvis træer som Birk, Eg og Bævreasp/Poppel ellers vil overtage arealerne.

Arealer med skov (område B)

Der bør ikke fjernes flere træer end at områderne vil bevare et skovklima og skovudtryk. Hvis træerne på fællesarealerne vurderes at udgøre en fare for grundejernes huse, tilgængeligheden for fx renovation eller står i vejen i forbindelse med en evt. udvidelse af et hus, kan de som udgangspunkt fjernes. (Se dog beskrivelse i Deklaration A og B.)

Der bør tages hensyn til ønsker fra grundejerne i umiddelbar nærhed af arealerne inden for principperne i denne plejeplan, fx i forhold til læ og at skærme mod støj og visuel støj, ligesom der bør bestræbes, at der på arealerne er underskov og overskov af hjemmehørende arter. Der bør dog være fokus på, at det bliver gjort i et omfang, så det ikke bliver en uoverskuelig opgave.

De arealer og den bevoksning der skaber skjul, ly og mulighed for at etablere rede for faunaen bør plejes i forhold til dette. Det handler fx om at der visse steder er tæt underskov til skjul og ly for Rådyr, birkestammer hvor Flagspætten kan etablere rede og Skovfyr hvor Ravn kan etablere rede.

Endelig er det vigtigt at der ikke bliver fjernet for mange træer i den del af skoven, som er i klitområdet pga. risiko for sandflugt.

Kontinuerlig pleje af arealer med invasive/ikke hjemmehørende arter – især Rynket Rose

Da disse er massivt forekomne i klitområderne bør der være mest fokus her. For at det ikke skal være en uoverskuelig opgave bør det overvejes om en kombination af mekanisk rensning med maskiner og håndkraft skal afprøves. Når et område er blotlagt vil det være en fordel at genplante Marehalm og Hjelme samt mindre hjemmehørende buskarter. Dels for at hjælpe den på vej og for at forebygge sandflugt. De fællesarealer det primært drejer sig om er dem som støder op til matrikel 101h og 36q i område A og B.

”Højrisikotræer” ved veje og huse

Det er fx arealerne i område B i skoven hvor husene nr. 67, 68, 73, 82 og 84 grænser op til. Her er der ofte træer som vælter ind over vejen som en konsekvens af våd jordbund eller at nogle træer i dette område går ud (fx Ask).

Eller i område A langs med Bodernevejen hvor en række træer (Birk) er udsat for at vælte i storm. Husene der grænser op til dette areal vurderes at være nr. 15, 16, 17, 43, 44 og 45.

Det bør altid overvejes om der skal genplantes nye træer hvor der bliver fjernet træer.

Anbefalinger for beplantning i Boderne

1. **Kombinationsplantning:** Kombiner træer (Skovfyr, Stilkeg, Røn, Birk) med buske (Havtorn, Slåen, Hyld) i varieret struktur. Undgå monokulturer.
2. **Tilpasset valg af vegetation i forhold til biotop-type:**
 - *Klitter/åbne områder (A):* Havtorn, Enebær, Marehalm-tilsåning
 - *Halvåbne områder (A-grænse):* Slåen, Hyld, Røn + spredt Birk
 - *Skove (B):* Skovfyr, Stilkeg, Birk, Røn + Hyld i underskov
3. **Fjernelse af invasive/ikke hjemmehørende arts-konkurrenter:** Før eller samtidig med plantning bør invasive arter (Rynket Rose, Sitkagran) tyndes/fjernes lokalt.
4. **Pleje i etablerings-fase:** År 1-3 efter plantning vil det være klogt at gennemføre ukrudtsbekæmpelse (konkurrence fra Rynket Rose, Gyvel, Hindbær) og evt. vandingshjælp ved tørke.
5. **Genetablering med græsning (indirekte plantning):** Græsning med får/geder kan understøtte etablering af plantede buske ved at kontrollere konkurrence fra andre arter.
6. **Ekstern finansiering:** Kontakt Naturstyrelsen eller Miljøstyrelsen vedr. tilskudsmuligheder til beplantning af hjemmehørende arter i Natura 2000-områder.

Plejeplanudvalget

Planen er udarbejdet af plejeplanudvalget med **Tue Kristensen, Boderne 93** som hovedskribent.

Medlemmer af plejeplanudvalget:

- Niels Rårup, Boderne 33
- Bjarne Bech, Boderne 64
- Tue Kristensen, Boderne 93
- Ivar Bilenberg, Boderne 75
- Niels Jespersen, Boderne 76

Bilag 1: Yderligere tiltag – 10 forslag

Med udgangspunkt i landskabsøkologisk viden og erfaring fra naturforvaltning på tilsvarende kystnaturtyper på Bornholm og i resten af Danmark, anbefales følgende 10 forbedringer til plejeplanen, hvis der er tid og ressourcer til det:

1. Monitorering af biodiversitet og artsudbredelse

Anbefaling: Implementer et årligt monitoreringsprogram, der dokumenterer successionen af artssamfund, især fokus på: invasive og ikke hjemmehørende arter (Rynket Rose, Sitkagran, Rødgran), hjemmehørende klitarter (Marehalm, Sand Hjelme, Havtorn), og faunaobservationer (fugle, edderkopper, natsværmere og pattedyr).

Begrundelse: Uden systematisk monitorering kan det være svært at vurdere om plejetiltag virker. Naturstyrelsen anbefaler løbende monitorering som integreret del af naturpleje i Natura 2000-områder. Dokumentation af effekten vil også styrke muligheden for ekstern finansiering.

2. Differentieret strategi for bekæmpelse af Rynket Rose ud fra en vurdering af størrelse på udbredelsen

Anbefaling: Anvend en flertrins-tilgang til bekæmpelse af Rynket Rose:

- **Små nye bevoksninger (<5 m²):** Håndoptrækning 2-3 gange årligt juni-september
- **Etablerede bevoksninger (5-100 m²):** Kombination af slåning (4 gange årligt april-august) + opfølgende mekanisk rydning eller græsning
- **Store bestande (>100 m²):** Mekanisk oprykning med gravemaskine (sløv saks) efterfulgt af græsning med får eller kvæg til genvækstkontrol

Begrundelse: Forsøg fra Naturstyrelsen viser at små bevoksninger kan udryddes på 2-3 år med håndoptrækning, mens større bevoksninger kræver kombinationsmetoder og 5-10 år. Størrelse på bestanden afgør metodevalg kritisk.

3. Græs med får/geder på udvalgte arealer

Anbefaling: Pilotforsøg med sommergræsning af får eller geder på 1-2 arealer i område A (især omkring klitterne og hede-arealerne) i perioden april-oktober. Start med 8-10 geder eller 15-20 får pr. hektar.

Begrundelse: Geder er dokumenteret 3-4 gange mere effektive end kvæg til bekæmpelse af Rynket Rose, specielt på tætte bevoksninger. Græsningen vil reducere invasive arter, fremme klitvegetation, og skabe et mosaiklandskab der kan gavne biodiversiteten. Der er mulighed for at kommunen eller Naturstyrelsen kan give tilskud til græsningsforsøg.

4. Genetablering af klitvegetation

Anbefaling: Efter rydning af Rynket Rose på større arealer (f.eks. området bag klitten, matrikel 101i), plantning af Marehalm og Sand Hjelme for at fremskynde etablering af naturlig klitvegetation. Plantningen kan udføres marts-april og juli-august.

Begrundelse: Naturlig kolonisering af klitvegetation er langsom. Plantning kan reducere etableringsperioden fra 10+ år til 3-5 år og mindske risiko for reinvationer af Rynket Rose.

5. Reduktion og udpining af ikke hjemmehørende nåletræer (Sitkagran, Rødgran)

Anbefaling: Implementer langsigtet (10-15 år) udpining af Sitkagran og Rødgran i områderne B3, B4 og B5. Prioriter træer tættest på klitter og lysåbne områder. Erstat med hjemmehørende arter (Skovfyr, Birk, Eg).

Begrundelse: Sitkagran og Rødgran er ikke hjemmehørende i Danmark og kan udkonkurrere hjemmehørende arter. De reducerer lys og modvirker naturlig skovdynamik. Natura 2000-plejeplanerne for Bornholm anbefaler at der aktivt fjernes invasive nåletræer i klitskovområder^[5].

6. Etablering af strukturelt mangfoldige hedeinitiativer

Anbefaling: I område A (hedeareal ved vej, område A6) og område B2 (lavning i skov), etabler aktivt hede-struktur gennem kombineret slåning og græsning. Målet er at skabe mosaiklandskab med dværgbuske (Lyng, Revling), åbne sandfigurer og spredt træbevoksning.

Begrundelse: Klithed og strandkrat-vegetationen er blandt Danmarks mest truede naturtyper (Natura 2000 habitattyper 2120, 2130, 2140). Strukturel mangfoldighed på kort afstand (mikromosaik) øger biodiversiteten markant for insekter, fugle og små pattedyr.

7. Minimering af forstyrrelse under naturplejeoperationer

Anbefaling: Udliciter naturpleje-aktiviteter (slåning, rydning) udelukkende i perioden august-marts for at minimere påvirkning på jordrugende fugle, insekter og små pattedyr. Vedtag tilsvarende tidsrestriktioner på private matrikler gennem dialog med grundejerne.

Begrundelse: Mange fugleartsunger forlader rederne først i juli-august. Jordrugning af heden kan ødelægges af maskinelt arbejde. Insekt-larver er særligt sårbare april-juli. Naturbeskyttelsesloven har begrænsninger på naturplejeperioder.

8. Etablering af landskabsforbindelser til omgivende naturområder

Anbefaling: Dialog med Naturstyrelsen og Bornholms Regionskommune om korridorer for fauna og flora mellem Boderne område og naboarealer (især Dueodde og Grødby Læge). Fokus på fugle- og pollinator-forbindelser gennem åbne klitterræner.

Begrundelse: Fragmenterede naturområder reducerer genetisk mangfoldighed og population-størrelser. Boderne ligger midt i Natura 2000-område N188 (Dueodde og omegn) og kan styrkes ved at blive integreret i større landskabsforbindelser.

9. Dialog med grundejere om private invasive arter

Anbefaling: Årligt informationsmøde med grundejere om: (1) identifikation af invasive arter på private matrikler, (2) risiko for spredning til fællesarealer, (3) alternativer til Rynket Rose (se sektion 9 om hjemmehørende arter), (4) økonomiske tilskudsmuligheder til bekæmpelse.

Begrundelse: Betydelig del af Rynket Rose på fællesarealer kommer fra spredning fra private haver. Kommunen og Naturstyrelsen anbefaler fokus på forebyggelse gennem borgerbetaling. Information om hjemmehørende alternativer er vigtig.

10. Klimatilpasning og erosionsbeskyttelse

Anbefaling: Vurdér risiko for stormfald, sandflugt og erosion ved: (1) kortlægning af løsninger (især område B1 vådt område), (2) vurdering af klitanthropogeni (kunstig klitsand aflajring), (3) etablering af native strandforsvar (Marehalm, Hjelme) på kritiske steder. Koordiner med Bornholm Regionskommune vedr. kystnærhedslinje og erosionsbeskyttelse.

Begrundelse: Klimaændringer øger stormfrekvens og landsdelsnedbør. Bornholm er særligt udsat for erosion. Flyvesandslandskaber er dynamiske og kræver tilpasset forvaltning. Naturstyrelsen har dedikerede erosionsbekæmpelsesprojekter.

Bilag 2: Eksempler på hjemmehørende træer og buske

Den danske natur har historisk været hjemsted for omkring 70-80 arter af træer og buske, der naturligt indvandrede efter sidste istid. Disse arter har gennem tusinder af år tilpasset sig dansk klima, jordbund og dyreliv. Når der skal plantes nyt eller genetableres flora på arealerne i Boderne, bør der prioriteres hjemmehørende arter fremfor fremmede arter, der ikke tilhører de naturlige økosystemer.

Nedenfor præsenteres **9 værdifulde hjemmehørende træer og buske**, der særligt er egnede til Bodernes klit og skovarealer, kan erstatte invasive arter som Rynket Rose, Gyvel, Sitka og rødgran og samtidig være til gavn for fauna (fugle og mindre pattedyr):

1. Havtorn (*Hippophae rhamnoides*)

Type: Dværgbusk/lille træ, 2-6 meter højt

Blomst/frugt: Små gule blomster (midzommer), orangerøde bær (efterår-vinter)

Særlige egenskaber: Pionerart i klitter, knoldbakterier i rødder som fikserer kvælstof, salt- og vindtolerante, dornet (naturligt værn)

For fauna: Bær spises af ca. 20 fugleartsarter (trost, solsort, måge mm.)

Plantning: Klitvej, område A (især omkring klitter og sandfigurer)

Ravn-reference: Anden mest almindelig planteart i danske klitter efter Marehalm

2. Slåen (*Prunus spinosa*)

Type: Dværgbusk, 1-3 meter højt

Blomst/frugt: Hvide blomster (april-maj), blåsort frugt (efterår)

Særlige egenskaber: Løvfrø (*Hyla arborea*) bruger denne som sommerhabitat; frugter gode for vild og husdyr

For fauna: Blomster attraktion for pollinatorer (biarter, humler); frugt ædt af 30+ fugleartsarter og ræv

Plantning: Område A, klitkanter og hede; område B5, lysåbne skovkanter

Ravn-reference: Vigtig for "Løvfrøen, Danmarks sjældne padderace"

3. Korsved/Tørst (*Rhamnus catharticus* og *Frangula alnus*)

Type: Buske, 2-4 meter højt

Blomst/frugt: Små grønne blomster, sorte bær

Særlige egenskaber: Robust, salt-tolerant

For fauna: Blomster attraktion for insekter; bær spises af fugleartsarter

Plantning: Område A, omkring pumpestation; område B, skovkanter

Ravn-reference: Traditionel dansk buskart til lægeplantedrift

4. Enebær (*Juniperus communis*)

Type: Dværgbusk, 0,5-2 meter højt

Blomst/frugt: Små gule blomster, blåsort frugt (bælg)

Særlige egenskaber: Ekstremt vindtolerant, salt-tolerant, oprindeligt massivt i danske klitter

For fauna: Fugle æder bær; insekter på nåle; meget vigtig for biodiversitet på heder

Plantning: Område A (hede), område B2 (klithede-struktur)

Ravn-reference: Klassisk klithede-species; nu sjælden i Danmark pga. landbrug

5. Birk (*Betula pendula*)

Type: Træ, 15-25 meter højt

Blomst/frugt: Små hannede og små vingede frø

Særlige egenskaber: Pionertræ, salt-tolerant, lys krone tillader underskov

For fauna: Helt essentielt for fuglekategorien; 500+ insektarter leve på birk alene; rødde stabiliserer sand

Plantning: Område A (grænse mellem klitter og overdrev); område B (naturlig skovstruktur)

Ravn-reference: "Birk er Danmarks vigtigste insekt-ressourcet træ"

6. Skovfyr (*Pinus sylvestris*)

Type: Træ, 20-30 meter højt

Blomst/frugt: Hannede blomster, kogler som frø-dispersal

Særlige egenskaber: Naturligt hjemmehørende i danske klitter siden istid; udmærket til sandflugtsbeskyttelse; levested for 250+ arter

For fauna: Insekter; fugle (krognæb-arter); små pattedyr (egern); ravne/ørne bygger rede i høje eksemplarer

Plantning: Område B (skovstruktur) til erstatning af invasive Sitkagran/Rødgran

Ravn-reference: Bør udgøre 60-80 % af klitskov på Bornholm iht. Natura 2000-planer

7. Stilkeg (*Quercus robur*)

Type: Træ, 20-30 meter højt

Blomst/frugt: Små gule blomster (maj), agern

Særlige egenskaber: Langlevende (300+ år), robust, salt-tolerant, ekseptionelt for biodiversitet

For fauna: 300+ insektarter på eg; føde for høg, fasan, skovdue, egern; kronstruktur som fuglerested

Plantning: Område B, spredt i skovstruktur; område A, som markante eksemplarer

Ravn-reference: Danmark har 1000+ år gamle ege; eg alene kan støtte større biomasse end nogen anden plantart

8. Røn (*Sorbus aucuparia*)

Type: Lille træ, 8-15 meter højt

Blomst/frugt: Hvide blomster (maj), sorte bær

Særlige egenskaber: Hurtigvoksende pionertræ, elegant struktur, ikke invasiv

For fauna: Blomster attraktion for bier/humler; bær vigtige føde for 35+ fugleartsarter; særligt vigtig for troster

Plantning: Område B, skovkanter og lysåbne steder

Ravn-reference: En af de vigtigste fuglefødtræer på højlandet/klitlandskaber

9. Hyld (*Sambucus nigra*)

Type: Buske, 2-6 meter højt

Blomst/frugt: Fladkronede hvide blomster (juni), sorte bær

Særlige egenskaber: Robust, hurtigvoksende, ikke invasiv, blomster vellugtende

For fauna: Blomster attraktion for pollinatorer og fluer; bær vigtige for 50+ fugleartsarter; insekter på bark/blad

Plantning: Område A, omkring bebyggelse; område B, skovlysninger

Ravn-reference: Traditionel dansk landsbybusk; meget vigtig for fugle sensommer/efterår

Referencer

4. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen og Hærens Operative Kommando (2004): Raghammer Skydeterræn – Drifts- og Plejeplan 2005-2019.
5. Naturstyrelsen (2023): "Samlet beskrivelse - Naturstyrelsen Bornholm". Hentet fra <https://naturstyrelsen.dk/vildere-natur/planer-for-naturen/driftsplaner/bornholm/samlet-beskrivelse>
6. Buttenschøn, R. M. (2013): "Forebyggelse og bekæmpelse af invasiv Rynket rose (*Rosa rugosa*) – Bedste praksis". Naturstyrelsen. Hentet fra <https://naturstyrelsen.dk/media/hgfloe1h/forebyggelse-og-bekaempelse-af-rynket-rose.pdf>
7. Buttenschøn, R. M., & Vestergaard, P. (2006): "Forsøg med opgravning af Rynket rose i klitterræn". I: Rynket rose i Danmark – Rapport fra Workshop, Biologisk Institut, Københavns Universitet.
8. Bornholms Regionskommune (2022): "Natura 2000-handleplan 2022-2027 – Almindingen, Ølene og andre områder". Hentet fra relevant Natura 2000-portal.
9. Naturbeskyttelsesloven (2024): "Retningslinjer for naturpleje og fredede områder". Bekendtgørelser fra Miljøministeriet.
10. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (2023): "Natura 2000-plan for N188 Dueodde og omegn". Plandokument 2022-2027.
11. Miljøministeriet (2009): "Handlingsplan for invasive arter i Danmark". Hentet fra <https://naturstyrelsen.dk>
12. Danmarks Meteorologisk Institut (2021): "Klimaændringer og ekstreme vejrbegebenheder på Bornholm". Rapport til Bornholms Regionskommune.
13. Naturstyrelsen (2023): "Erosionsbeskyttelse og kystnærhedslinje – Vejledning for kommuner". Hentet fra naturstyrelsen.dk
14. Landsdelsråd for Fuglene (2023): "Fuglevennlig havedesign – Trær og buske i Danmark". Hentet fra fuglevenner.dk
15. Skov- og Naturstyrelsen (2006): "Løvfroen (*Hyla arborea*) – Bevaringsstatus og habitatkrav". Rapport, København.
16. Vestergaard, P. (2007): "Klithede og enebærklit – Natura 2000 habitattyper 2140 og 2150". I: Rynket rose i Danmark – Workshop-rapport, Københavns Universitet.
17. Svenning, J. C., & Normand, S. (2008): "Linking biodiversity and ecosystem services – native species and forest function on a changing landscape". *Biodiversity and Conservation*, 17(9), 2333-2349.
18. Stora Enso Forest Management (2022): "Økosystemtjenester fra egeskove i Danmark – En værdisætning". Hentet fra danske-skovejeres-forening.dk

19. Miljøministeriet (2023): "Vejledning til beplantning af hjemmehørende arter i danske naturområder". Hentet fra naturstyrelsen.dk
20. Andersen, U. R., & Nielsen, K. E. (2007): "Strandeng-vegetation på danske kystklitrander – Naturhistorisk fordeling og moderne plejestrategier". NOVANA-rapport, DMU Aarhus Universitet.
21. Bornholms Regionskommune (2016): Om administration af Boderne sommerhus-aftaleområde.

Kortbilag

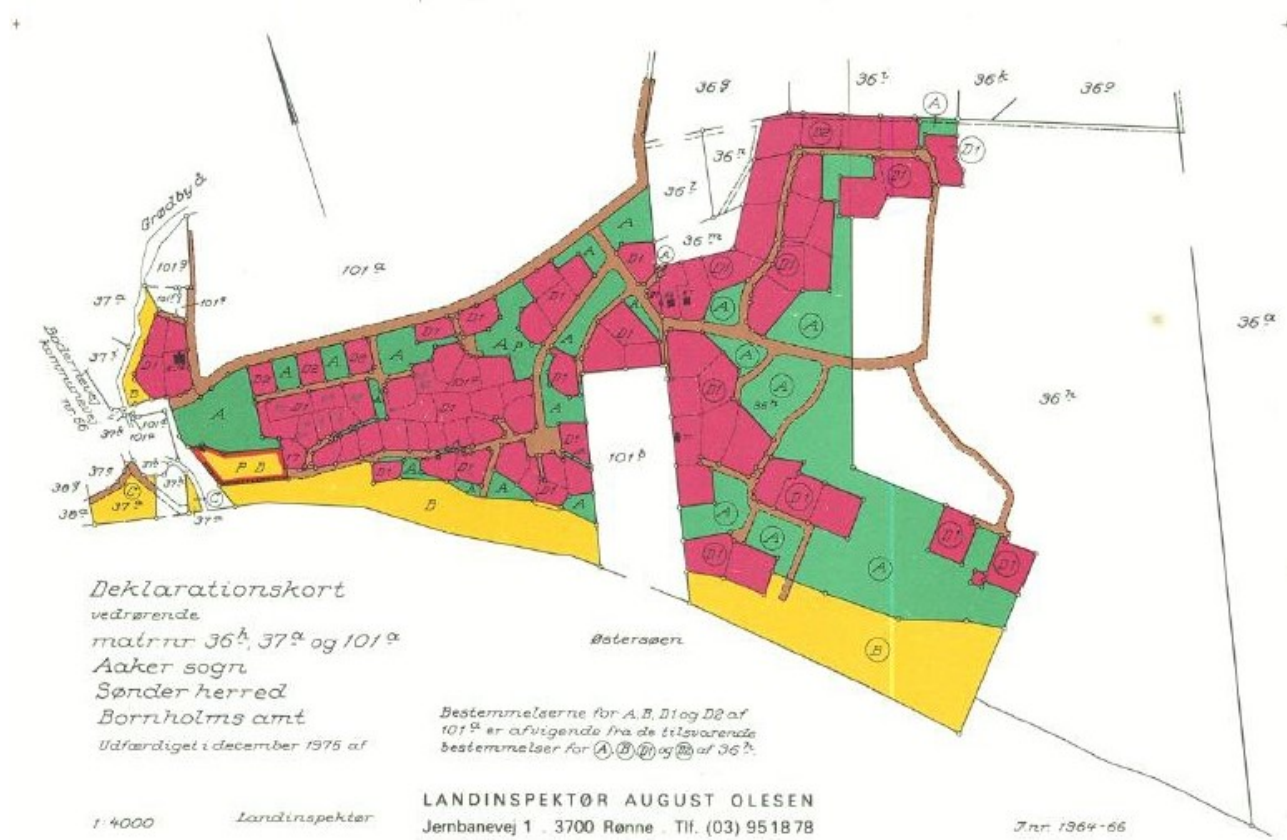
Bilag 1: Kort fra Deklaration A og B fra 1976 (med angivelse af område A og B)

Bilag 2: Kort fra Bornholms Regionskommune "Administration af Bodernes Sommerhus-aftaleområde" (med område A, B og C)

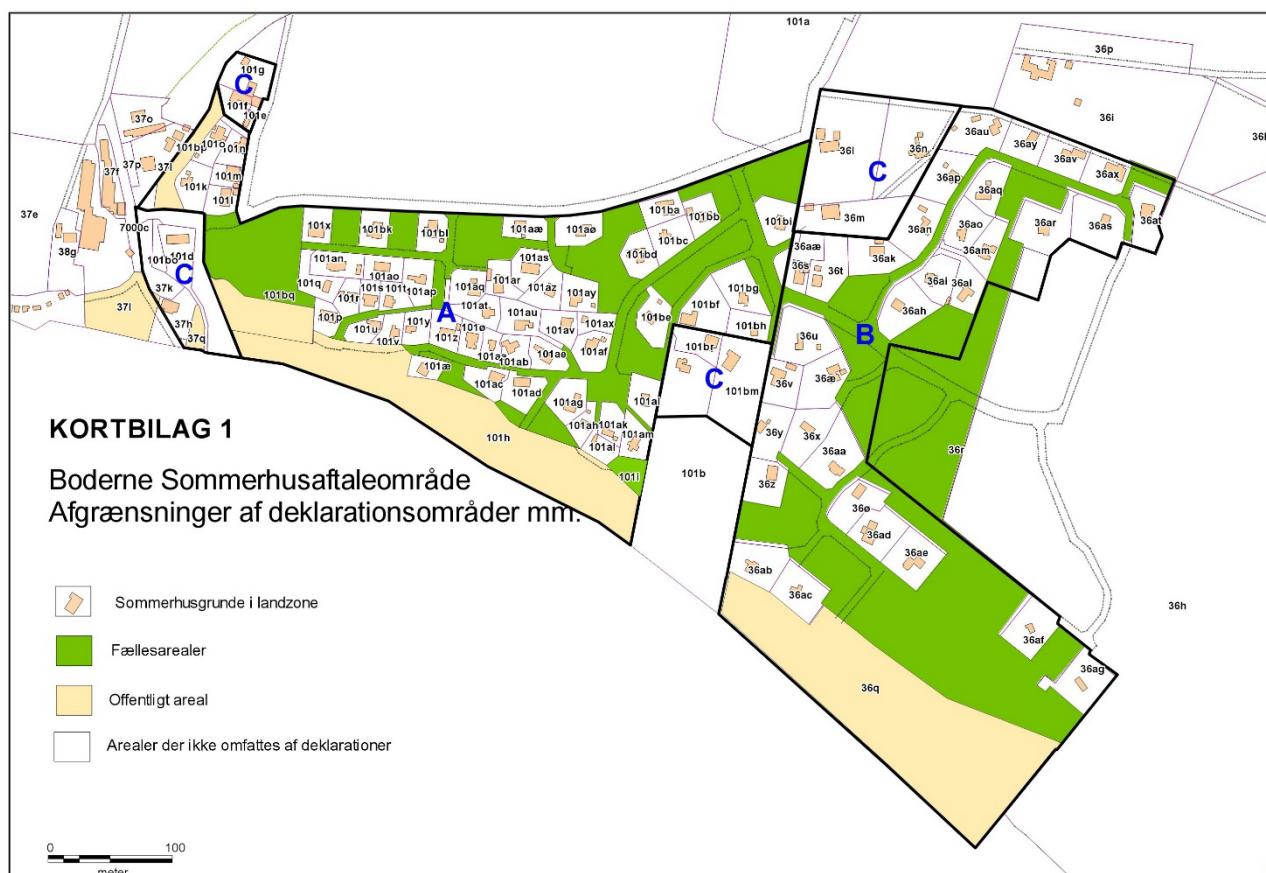
Bilag 3: Strandbeskyttelseslinje, Fredskov og matrikelskel

Slutord: Denne plejeplan er et levende dokument og vil blive regulært revideret baseret på erfaringer fra den praktiske gennemførelse, returnering af nye videnskabelige resultater fra naturforvaltning, og ønsker fra medlemmerne af Bodernes Grundejerforening.

Bilag 1: Kort fra Deklaration A og B fra 1976 (med angivelse af område A og B)

Bilag 2: Kort fra Bornholms Regionskommune "Administration af Bodernes Sommerhus-aftaleområde" (med område A, B og C)

Bilag 3: Strandbeskyttelseslinje, Fredskov og matrikelskel

